

**אסטרטגיות
לאומיות לקיימות
מקומית**

שיח עמיתים

מגידו

יולי 2006

גליה בן שוהם

ברמה הלאומית בישראל

- שנות ה-90
  - הכנת תכנית ישראל 2020
  - 7 קבוצות דיון "שולחנות עגולים"
- 2002 דוח מדינת ישראל ליוהנסבורג והדיאלוג עם החברה האזרחית
- 2003 החלטת ממשלה
- 2004 דווח ראשון לממשלה
  - הוצגו 3 אסטרטגיות משרדיות
  - ועדת משנה לנושא בין משרדי – שימור אנרגיה
  - מדדים לפיתוח בר קיימא
- 2005 CSD 13 מים, סניטציה, התיישבות
- 2006 הגשת דוח שני לממשלה
- 2006 CSD 14 אנרגיה, תעשייה

איכות חיים לכל אזרח בדור זה ובדורות הבאים

+ + + + + + +

מתוך קווי היסוד של הממשלה:

"הממשלה ורשויות השלטון יפעלו לפיתוח בר קיימא של משאבי המדינה לסוגיהם, תוך איזון ראוי בין שימושם לצורכי ההווה והצורך לשמרם לדורות שיבואו"

תהליך הכנת התכנית האסטרטגית

המשרד לאיכות
הסביבה
הקמת מוקד
סיוע מקצועי

משרדי ממשלה

- כתיבת האסטרטגיה לתקופה של עד שנת 2020
- התייעצות עם הציבור במהלך הכנתה
- דו"ח ראשון הוגש לממשלה ב- 2004
- הצגת התכנית לציבור
- עדכון כל 3 שנים

ועדת מנכ"לים
תיאום ליווי ומדיניות

כל משרד לוקח אחריות על האסטרטגיה שלו

16 עקרונות לפיתוח בר קיימא בישראל

- נשיאה באחריות ושקיפות
- קביעת ערך כלכלי למשאבי הסביבה
- מניעה או הפחתה של מפגעים במקור
- זהירות מקדימה
- מעורבות הציבור וגיוס
- הוספת מקורות חומרי גלם חדשים למשק
- התייחסות חוצת גבולות מדיניים ומנהליים
- קידום ידע ומו"פ כמשאב

- ניהול אינטגרטיבי
- הפנמת עקרונות פיתוח בר קיימא בקביעת המדיניות והעשייה
- המזהם משלם
- המשתמש משלם
- יעילות אקולוגית- כלכלית
- שינוי דפוסי ייצור וצריכה
- הגינות סביבתית-חברתית
- הפחתת פגיעות מסיכונים סביבתיים

משרד האוצר

התכנית האסטרטגית הוצגה בפני צוות המנכ"לים ביוני 2004,
היעד: גילום כלל העלויות והתועלות למשק בשיקולי היצרנים, צרכנים
ומוסדות – צמצום השימוש במשאבי הטבע ושמירה עליהם

יישום

- גילוי נאות על סיכונים סביבתיים של חברות ציבוריות במסגרת הדו"ח לרשות ניירות ערך
- קריטריונים לפיתוח בר קיימא בדיור הממשלתי
- הכללת דרישות סביבתיות במכרזים ממשלתיים ובכלל זה במכרזי תשתיות
- קרקעות מזהמות – קידום הטיפול תוך שווק לסקטור הפרטי
- מיסוי ככלי לאפליה מתקנת עבור הישגים בפיתוח בר קיימא- הופחת המיסוי על רכבים היברידיים, הופחת שיעור המס על ערכות גז לרכב, הועלה שיעור המס על שימוש בסולר, שווי שימוש ברכב
- ביטוח סיכונים סביבתיים
- הפנמת סיכונים סביבתיים בפעילות הבנקים והמפקח על הבנקים

מנהל מקרקעי ישראל

פרוייקטים ביישום:

- הנחיות לבנייה ירוקה בתדריך תכנון להכנת תב"ע
- הנחיות לבניה ירוקה במסמכי מכרזים לקרקע בלתי מתוכננת
- הנחיות לחברות המתכננות ולחברות הסקרים בהתאם לעקרונות התכנית האסטרטגית
- עריכת סקר קרקעות מופרות – פיילוט במחוז חיפה
- פעילות להטמעת התכנית במנהל בכלל וגיבוש פרוייקטים נוספים ליישום

תכנית אסטרטגית הוצגה בפני

צוות המנכ"לים במרץ 2005 היעדים:

- עידוד החיסכון במשאבים הציבוריים
- צמצום מטרדים סביבתיים
- שיפור איכות החיים העירונית
- צדק סביבתי
- הפנמת עלויות חיצוניות
- הסתכלות ארוכת טווח לצורכי הדורות הבאים

פעילויות בין משרדיות

- שימור אנרגיה
- המרחב הכפרי
- מים אפורים
- מגזר עסקי

שימור אנרגיה

מכלול האמצעים להתייעלות בצריכת האנרגיה
בפוטנציאל של 20%-30%

- משרדי ממשלה – הכנת תכניות לחסכון באנרגיה, מכרזי החשב הכללי
- רשויות מקומיות – תאורת רחוב
- מגזר ציבורי – יישום קוד אנרגטי למבנים
- מגזר ביתי – גריטת מכשירי חשמל ישנים (מזגנים)
- תעשייתי – טרם נבחר

מדדים לפיתוח בר קיימא בישראל

מטרות:

- סימני דרך המצביעים על **מגמות** ומראים באיזו מידה מגמות אלו מקיימות או סותרות פיתוח בר קיימא
- הדלקת **נורות** **אדומות** המזהירות מפני מגמות שליליות
- סיוע בקביעת **מדיניות** בתחומים הרלוונטיים

ניהול סביבתי מקומי

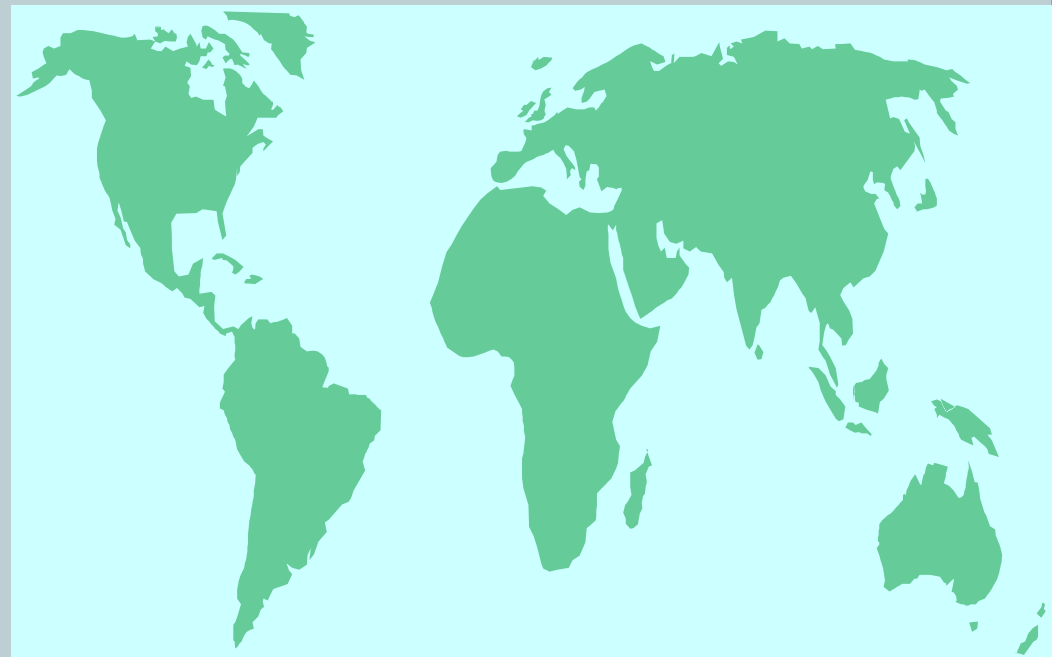
4 שנים של פעילות ברשויות מקומיות

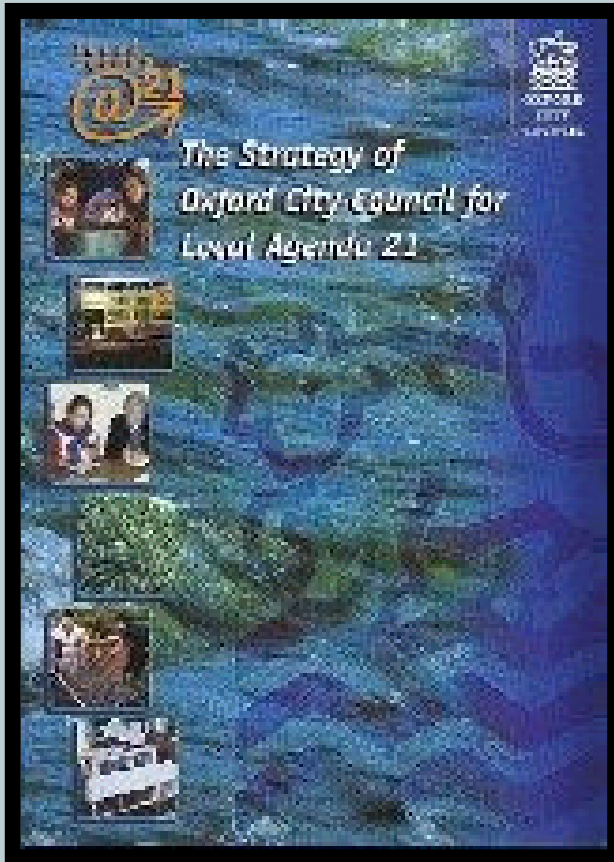
פעילות בכ- 40 רשויות

אג'נדה מקומית 21
(Local Agenda 21)

סדר יום מקומי למאה ה-21

ב - 6,416 רשויות מקומיות בעולם

I want all local authorities in the UK to adopt Local Agenda 21 strategies by the year 2000.....

Tony Blair 1997 New York UN General Assembly Special Session on the Environment.

In 1997, I encouraged all local authorities to work with their communities and produce Local Agenda 21 plans by 2000. There was an overwhelming response: from County Durham to Wiltshire and from Redbridge to Cheshire, local people showed what could be done. Next year, as part of our new Sustainable Development Strategy, I want to re-invigorate community action on sustainable development."
**Prime Minister, 14th
 ".September 2004**

Tony Blair

2005-Securing the Future

Community Action 2020

2005-Securing the Future

מבטיחים את העתיד – אסטרטגיה לפיתוח בר קיימא לבריטניה

תוכנית פעולה קהילתית – 2020

אחריות: שר הקהילות והשלטון המקומי

- **בנק משאבים קהילתיים**
- **קידום וטיפוח התנדבות**
- **קידום שתוף הקהילה בתכנון**
- **הכשרת עובדים קהילתיים כמקדמי קיימות**
- **פיתוח תומכים קהילתיים מתוך ארגונים הפועלים בשטח**
- **פיתוח ערוצי תמיכה ומימון לקהילות מקיימות**

מדדים לקיימות ברשויות מקומיות סקירת ספרות

ליה אטינגר, יאיר אסף-שפירא, מאיה חושן, עמית יגור-קרול, נוגה לב ציון – נדן, ישראל
קמחי
מכון ירושלים לחקר ישראל, מרכז השל והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

מאי 2006 – אייר תשס"ו

Local quality of life indicators –
supporting local communities
to become sustainable

A guide to local monitoring to complement the indicators in
the UK Government Sustainable Development Strategy

מדדים מקומיים

מדדים לקיימות הם חלק בלתי נפרד של פיתוח ויישום המדיניות. יש חשיבות רבה לתהליכים ברמה המקומית המובילים להסכמה ציבורית לכך שאיכות חיים תלויה בשיפור מדדי הקיימות.

בוצע סקר ספרות נרחב בנושא

המטרה: 1. הטמעת מדדי קיימות מקומית במנגנון הבקרה במשרד הפנים

2. הכנת סט מדדים לציבור

רכישה ירוקה- מוצרים ושירותים

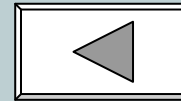
- חסכון באנרגיה
- חסכון במים
- הפחתת עומס על שירותים מוניציפלים
- ועוד...

- הטמעת שיקולים סביבתיים בתהליך הרכש, באופן שיביא לצמצום ההשפעה השלילית על בריאות האדם ואיכות הסביבה.
- רכש ירוק המבוסס על תפיסה של יעילות וחשיבה לטווח ארוך יכול להביא גם לחיסכון כלכלי.

מנגנונים וכלים

1. פרסומים

2. ועדות לאיכות הסביבה
בכל רשות מקומית

3. יחידות סביבתיות ואגפי
איכות סביבה ברשויות

4. בהקמה - מרכז לקיימות
מקומית (מרכז השל,
אונ' תל אביב, המשרד
לאיכות הסביבה)

5. הכשרות

הטמעת עקרונות תכנון בר קיימא בתכניות מתאר

בניית שפה אחידה לתכניות לקידום קיימות

- נושאים שיוטמעו:
בניה ירוקה
אנרגיה
שטחים פתוחים
תחבורה
ועוד.....

מקרה מבחן –
תכנית
המתאר
לירושלים

תמריצים כלכליים

1. קול קורא יעודי, לרשויות מקומיות בנושא פיתוח

בר קיימא – הוגשו 138 בקשות מ 65 רשויות

2. קול קורא לגינות קהילתיות – הוגשו 160 בקשות

מ 66 רשויות.

3. קולות קוראים נוספים – שבילי אופניים, מרכזי

מחזור ועוד.

מדריכים

1. מדריך איקלי- מדריך לתכנון

פיתוח בר קיימא ברשויות

מקומיות

2. בהכנה – מדריך לרשות

מקיימת

חוקים

**הצעות לחוקים, נהלים ותקנות
בנושאים סביבתיים וחברתיים
להטמעה ברשויות המקומיות**

טיוטא

מאי 2005

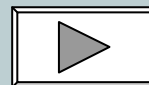
**חוקי עזר- הצעות לחוקים,
נהלים ותקנות בנושאים
סביבתיים וחברתיים להטמעה
ברשויות המקומיות**

הכשרות/ מודעות

1. בשנת 2005 בוצעו הכשרות לעובדים בכירים ב-15 רשויות מקומיות.
2. בהכנה הכשרות לחברי ועדות איכות הסביבה והכשרות איזוריות.
3. הכשרות למנהלי 45 מתנ"סים
4. בוצעו 10 קורסים למנהיגות סביבתית מקומית
5. קורסים לעובדי רשויות מקומיות
6. סבבים בכל המחוזות והיחידות הסביבתיות

הכלת פב"ק בקביעת המדיניות והעשייה mainstreaming

הפנמה ויישום במנגנונים המרכזיים ובמערכות קבלת ההחלטות של הגורמים המוסדיים והמגזרים הכלכליים במשק, תוך שימוש בכלים העומדים לרשותם.

ממשלה

תנאים
בחוזי רכש
של החשב
הכללי

רשויות מקומיות

מדדים לניהול
סביבתי –
חברתי
ברשויות
מקומיות

מגזר עיסקי

דווח
סביבתי
לגופים
פיננסיים

יעילות אקולוגית - כלכלית

קידום כלכלי, הפקת מוצרים ומתן שירותים תוך ניצול יעיל של משאבים: אנרגיה, מים וקרקע

- הפחתת אינטנסיביות החומר
- הפחתת אינטנסיביות האנרגיה
- הפחתת פיזור חומרים מסוכנים
- העלאת יכולת המחזור של החומר
- מקסימיזציה של שימוש בר קיימא במקורות מתחדשים
- הארכת אורך החיים של מוצרים
- העלאת אינטנסיביות השירות

ירידה
בתשומות

ירידה בצריכת
חומרי גלם,
מים, אוויר,
אנרגיה, קרקע

שיפור פרודוקטיביות
תשומות

הפחתת ההשפעה על
הסביבה

עליית
התחרותיות

דווח ושקיפות

חשיפת מידע על ניהול כלכלי-סביבתי – חברתי

■ ניהול תקין של החברה, הרשות המקומית

■ מידע לבעלי מניות, לחברי מועצת העיר

■ מידע לציבור

Shell: “Don’t trust me, Tell me and show me”

האחריות של כולנו

הפחתת פגיעות מסיכונים סביבתיים

מעבר מרמת סיכון גבוה לרמת סיכון נמוך,
תוך הקטנת אי הוודאות
על ידי ניהול הסיכונים הסביבתיים – חברתיים

חומרים מסוכנים

- הפחתת עוצמת הסיכון והתדירות לארועי סיכון
- מניעת צמידות בין מוקדי סיכון לבין שימושים רגישים (הטמנה, חייץ)
- ידוע הציבור לפוטנציאל הסיכון
- מזעור נזקים לאחר שהתרחשה תקרית

ים המלח

- הקטנת אי הוודאות על ידי חיזוי פוטנציאל לסיכונים
- איתור אזורים מופחתי/נטולי סיכון
- הכוונת הפיתוח והשימושים
- העלאת כושר התמודדות במצבים קיצוניים

מעורבות הציבור וגיוסו – "הציבור כשותף"

רשויות מקומיות, החברה האזרחית והסקטור
והעסקי, שותפים בעשייה ואחראים לעתידם
המשותף

קידום ידע כמשאב- קידום מו"פ

קידום ידע, הן בתחום הטכנולוגי והן בתחום קביעת
מדיניות, במטרה לצמצם את הפגיעה לסביבה

הגינות סביבתית חברתית- שיוויון פנים דורי

חלוקה צודקת של תועלות ועלויות סביבתיות וחברתיות
בין האזורים ובין קבוצות האוכלוסייה

